

WYDZIAŁ II

Krajowi

Wojciech Rojek (9 I 1954–29 IX 2015)

Profesor Wojciech Rojek, zmarły 29 września 2015 r., był kontynuatorem znanej szkoły historii powszechnej, tworzonej na Uniwersytecie Jagiellońskim przez profesorów Henryka Batowskiego, Wacława Felczaka, Michała Pułaskiego, Henryka Wereszyckiego i Mariana Zgórniaka. Historię studiował na Uniwersytecie Śląskim i Jagiellońskim. Studia ukończył w Krakowie w 1977 r. pracą magisterską, napisaną pod kierunkiem prof. Mariana Zgórniaka („Wielka Brytania wobec konferencji rozbrojeniowej w Genewie 1932–1934”). Pod jego kierunkiem przygotował też rozprawę doktorską na temat morskich rokowań rozbrojeniowych z lat 1919–1939, obronioną w 1984 r. Dzięki stypendium Fundacji Kościuszkowskiej podjął badania w Stanach Zjednoczonych, a ich owocem była rozprawa: *Ekspansja mocarstw w Chinach i jej wpływ na rozwój stosunków międzynarodowych w latach 1895–1914*. W 1991 r. na jej podstawie uzyskał habilitację na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tytuł profesora otrzymał w 2001 r.

Zainteresowania Wojciecha Rojka były bardzo rozległe. Obejmowały zarówno problematykę Dalekiego Wschodu czy Europy Środkowej, jak i Polski. Przez wiele lat prowadził badania w Archiwum Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, w brytyjskim National Archives, w Jozef Piłsudski Institute of America w Nowym Jorku, w archiwach w Waszyngtonie, Bazylei i w Paryżu. Koncentrował się zawsze na poważnych problemach. Przykładem są jego prace: *Spory o władanie morzem. Polityczno-dyplomatyczne aspekty zbrojeń morskich w okresie międzywojennym 1919–1939*, wydana w 1994 r., oraz *Odyseja skarbu Rzeczypospolitej. Losy złota Banku Polskiego 1939–1950*, wydana w 1999 r. *Odyseja skarbu* jest niezwykle ciekawą historią. W konkluzji tej książki autor napisał:

Cenny kruszec ocalony z pożogi września 1939 r., a następnie salwowany tylekroć z dalszych opresji przez ofiarnych pracowników Banku i zycziłwie w gruncie rzeczy tej sprawie rządu i instytucje bankowe państw zachodnich został w rezultacie – w atmosferze narastającej w kraju fali naruszeń prawa, a także nieskrywanego terroru – przeznaczony de facto na budowę „nowego ustroju”, czyli na położenie podwalin pod PRL.

Wojciech Rojek studiował historię w czasach, gdy brakowało polskich podręczników do historii najnowszej. Gdy więc sam zaczął jej nauczać, włożył wiele wysiłku, by tę sytuację zmienić. Wraz z grupą pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego podjął pracę nad *Najnowszą historią świata*, obejmującą w pierwszym wydaniu okres od 1945 do 1995 r. (wielokrotnie wznowiana). Spod jego pióra wyszły niektóre rozdziały poświęcone Francji i stosunkom międzynarodowym. Jest autorem dużej części, wydawanej w latach 2004–2006 pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności przez oficynę wydawniczą Fogra, wielotomowej *Historii świata*. Jej dwunasty tom ukazał się pod redakcją Rojka i zawiera wiele jego tekstów. Udział w pracach zbiorowych przygotował Rojka do napisania własnego podręcznika. Ukazał się on w 2010 r. pod tytułem *Historia nowoczesnych stosunków międzynarodowych* i obejmuje okres od roku 1871 po wydarzenia z lat dziewięćdziesiątych XX wieku, czyli od powstania Cesarstwa Niemieckiego do powstania Unii Europejskiej i dekompozycji sowieckiego bloku. Wyraźnym zamiarem Rojka było kontynuowanie dzieła wraz z rozwojem wydarzeń również w odniesieniu do XXI wieku. Miejmy nadzieję, że będzie ono kontynuowane przez innych, bo podręcznik Rojka na pewno jest tego wart.

Ogromną zasługą Wojciecha Rojka jest publikacja dokumentów. W 1997 r. ukazał się opracowany przez niego tom w serii „Polskie dokumenty dyplomatyczne”, obejmujący okres od września do grudnia 1939 r. W tym czasie był już zaangażowany w wielki program publikacji dokumentów dotyczących polityki rządu polskiego na uchodźstwie. Oczywiście, tak rozległe badania nie mogły być prowadzone bez wsparcia ze strony szeregu instytucji. Polska Akademia Umiejętności, w porozumieniu z Instytutem Polskim i Muzeum im. Gen. Sikorskiego, przy poparciu Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, podjęła decyzję o publikowaniu w pierwszej kolejności protokołów posiedzeń Rady Ministrów RP z okresu drugiej wojny światowej. Wojciech Rojek, uzyskawszy wsparcie ze strony Polonia Aid Foundation Trust w Londynie, przez wiele miesięcy prowadził drobiazgowo badania. W ich wyniku ukazało się pomiędzy rokiem 1994 a 2010 osiem tomów, obejmujących okres od 1939 do 1945 r. Redaktorem wydania od pierwszego do siódmego tomu był prof. Marian Zgórniak, ale opracowanie całości pod względem edytorskim było dziełem Rojka. Ta część pracy, przy życzliwym wsparciu dyrektora archiwum doktora Andrzeja Suchcitz, została zakoń-

czona. Ogromną część dokumentów zdeponowanych w Londynie udostępniono w ten sposób polskiemu czytelnikowi. Dzieło to przyniosło Rojkowi prestiżową Nagrodę Historyczną „Polityki”.

Kolejnym etapem badań miało być wydanie polskich umów międzynarodowych z lat 1939–1945. Prace były już zaawansowane, ale śmierć nie pozwoliła Rojkowi osobiście doprowadzić do ich wydania. Jest jednak nadzieja, że przygotowywana książka ukaże się staraniem doktora Andrzeja Suchcitzja jeszcze w 2016 lub w 2017 r.

Wojciech Rojek, mimo poważnych zobowiązań naukowych (lista jego publikacji obejmuje ponad 150 tytułów!) i wielu zajęć dydaktycznych, nie uchylał się od zadań organizacyjnych. W latach 1993–2002 był wicedyrektorem, następnie dyrektorem Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kierował też Zakładem Historii Powszechnej Najnowszej. W Polskiej Akademii Umiejętności, do której został przyjęty w 2010 r. jako członek korespondent, pełnił funkcję sekretarza II Wydziału, przewodniczył Komisji Historii Wojen i Wojskowości, aktywnie uczestniczył w pracach Komisji Środkowoeuropejskiej. Był też przewodniczącym Komisji Historycznej PAN w Krakowie oraz członkiem redakcji Studiów Historycznych, Dziejów Najnowszych i Przeglądu Historycznego. Wypromował kilkunastu doktorów. Był bardzo cenionym i często zapraszany recenzentem. W tej roli uczestniczył w ponad trzydziestu postępowaniach doktorskich i habilitacyjnych. Ostatnim przedsięwzięciem Rojka było zainicjowanie konferencji poświęconej „Sprawie polskiej podczas Wielkiej Wojny 1914–1919”. Zgromadziła ona wielu wybitnych naukowców, jednakże Rojek nie doczekał już publikacji materiałów, które ukazały się w 2016 r. nakładem Polskiej Akademii Umiejętności. Prof. Wojciech Rojek należał niewątpliwie do grona najwybitniejszych polskich historyków przełomu XX i XXI wieku.

Andrzej Kastory